

Doğa Yanlısı Davranış Ölçeği Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Validity and Reliability Study of the Turkish Form of the Pro-Nature Conservation Behavior Scale

✉ Ece Ceren Akkaya¹, ✉ Murat Genç², ✉ Özden Yalçinkaya Alkar¹

¹Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara

²Muş Alparslan Üniversitesi, Muş

ÖZ

Amaç: Bu çalışmanın amacı, doğa yanlısı davranışları belirleme adına geliştirilmiş olan Doğa Yanlısı Davranış Ölçeği'nin Türkçeye uyarlamasını yapmaktır.

Yöntem: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması için 371 kişi çalışmaya dahil edilmiştir. İlgili ölçeğin Türk kültürüne uygunluğu Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile test edilmiştir.

Bulgular: Toplamda 18 maddeden oluşan ölçeğin 4 alt boyutu (Bireysel Faaliyet, Bitki Ekimi, Kolektif Faaliyet, Yaban Hayatı) bulunmaktadır. Yapılan analizler neticesinde, ölçeğin genel Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısının ,85; bireysel faaliyet alt boyutunun ,73, bitki ekimi alt boyutunun ,86, kolektif faaliyet alt boyutunun ,71 ve son olarak yaban hayatı alt boyutunun ,61 olduğu bulunmuştur. Eş zamanlı geçerlilik Çevreci Davranış Ölçeği, Yeni Çevresel Paradigma Ölçeği, Genelleştirilmiş Özyetki Ölçeği ve Warnick-Edinburg Mental İyi Oluş Ölçeği ile pozitif korelasyonlarla desteklenmiştir.

Sonuç: Doğa Yanlısı Davranış Ölçeğinin Türkiye'de kullanılabilir ve geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğu saptanmıştır.

Anahtar sözcükler: Doğa yanlısı davranışlar, çevreci davranış, doğayı koruma, ölçek, uyarlama

ABSTRACT

Objective: This study aims to adapt the Pro-Nature Conservation Behavior Scale, which was developed to identify pro-nature conservation behaviors, into Turkish.

Method: For the validity and reliability study, 371 participants were included in the study. The suitability of the scale for Turkish culture was tested with Confirmatory Factor Analysis (CFA).

Results: The scale, which consists of 18 items in total, has 4 sub-dimensions (Individual engagement, planting, collective engagement, wildlife). Overall Cronbach Alpha internal consistency coefficient of the scale was .85; .73 for the individual engagement factor, .86 for the planting factor, .71 for the collective engagement factor and .61 for the wildlife factor, and convergent validity was supported by positive correlations with the Environmental Behavior Scale, the New Ecological Paradigm Scale, the Generalized Self-Esteem Scale and the Warnick-Edinburg Mental Well-Being Scale.

Conclusion: Pro-Nature Conservation Behavior Scale is a valid and reliable measurement tool that can be used in Türkiye.

Keywords: Pro-nature behavior, pro-environmental behavior, nature conservation, scale, adaptation

Giriş

İnsanlar, tarih sahnesine çıktığı ilk günden şimdiye kadar sürekli olarak doğa ile etkileşim halinde olmuştur. Bu karşılıklı etkileşim kimi zaman insanların kimi zaman da doğanın aleyhinde sonuçlar doğurmuştur. 20. yüzyıl ortalarından sonra gelişen sanayi ve endüstri sektörleri insan gücüne olan talebi arttırmış, bu durum da küresel nüfusun artmasına ve doğal kaynaklara olan ihtiyacın daha fazla olmasına zemin hazırlamıştır (Ahuti 2015). İnsan nüfusunun tarihsel sahnede çok sık görülmemeyen bir hızda artmasıyla beraber hem doğal kaynakların aşırı ve kontrolsüz kullanımı hem de doğal yaşam alanlarının bilinçsizce tahrip edilmesinin yolu açılmıştır (Mittal ve Gupta 2015). Bu süreç, insanları günümüzün en önemli önemli problemlerinden biri olan iklim değişikliği ve küresel ısınma ile yaşamak zorunda bırakmıştır. İklim değişikliği nedeniyle dünya genelinde afetler, şiddetli kuraklıklar, hızlı ve geniş alana yayılan salgınlar, ormanlık/tarım alanlarının azalmasına bağlı olarak kıtlıklar, ekolojik yaşam alanlarının daralmasına bağlı olarak da birçok canlı türünün yok olması ile karşı karşıyayız (McMichael ve ark. 2006, Ciscar ve ark. 2011, Schäfer 2014). Karbon salınımının kontrol edilememesi, doğal

alanların yerleşim yerlerine çevrilmesi, kaçak avcılık, bilinçsiz su kullanımı ve fosil yakıtların aşırı kullanımı gibi nedenlerden dolayı insanlar iklim değişikliğinin hem mimarı hem de alevlendiricisi konumundadır. Alanyazındaki birçok çalışma, iklim yanlısı olmayan tutumların devam etmesi halinde insanların daha yıkıcı ve geri döndürülemez küresel problemlerle karşılaşabileceğinin altını çizmektedir (Easterling ve Apps 2005, Mehta ve ark. 2022). Buna ek olarak bazı çalışmalar insanların çevreye bağlı olma ihtiyacını vurgulayıp, bu ihtiyacın insanın doğa tahribatını azaltabileceğini ileri sürmüşlerdir (Prévot ve ark. 2018).

İnsanların içinde yaşadıkları çevreye bağlı olma ihtiyaçları ve doğaya yönelik tutumları yaklaşık otuz yıldır sosyal bilimciler tarafından incelenmektedir (Barbett ve ark. 2020, Barrows ve ark. 2022). İnsanların doğa adına hangi koşullarda harekete geçtiğine ve hangi unsurların bireyleri doğa yanlısı davranışlar sergilemeye ittiğine dair net bir tablo çizilmiş değildir (Çakır ve ark. 2015). Bu bağlamda çevre bilimciler, kişilerin doğa yanlısı davranışlarını arttırmak adına uzun süredir sistemli çalışmalar yapmaktadırlar. Öyle ki bireylerin çevreleri ve doğası hakkında ne kadar bilgi sahibi olabilir ve ne kadar doğayla yakın temas kurarlarsa o denli daha koruyucu tutumlar sergilediklerine dair araştırma bulguları mevcuttur (Arbuthnot 1977, Hines ve ark. 1987, Vining ve Ebreo 1990, Zelenski ve ark. 2015). Bu çalışmaların aksine Türkiye’de yapılan başka bir çalışmada ise çevresel bilgi sahibi olmanın çevre dostu tutumlar için tek başına yeterli olmadığını göstermektedir (Erten 2005). Alanyazındaki bu tutarsızlık sonucunda çevreye yönelik tutumların hangi değişkenlerden etkilendiğine dair araştırmalar yapılmış ve ‘Doğayla İlişkililik’ kavramı öne sürülmüştür (Dunlap ve Mertig 1995, Allen ve Ferrand 1999, Kaiser ve ark. 1999, Nordlund ve Garvill 2002). Bu çalışmalar, alana farklı bir yön kazandırarak bireylerin doğayla ilişkilerinin incelenmesiyle tutum ve davranışları öngörmeye çalışmışlardır.

Doğa yanlısı davranışlar (pro-nature conservation behaviors), insanların yerel, bölgesel, ulusal veya uluslararası alanlardaki yaban hayatı destekleme ve genel olarak ekosistemimizi korumayı amaçlayan tüm davranışları içermektedir (Barbett ve ark. 2020). Bu amaçla yapılmış tüm eylemler doğa yanlısı davranışlara örnek gösterilebilir. Her ne kadar tanım itibarıyla net olarak sınıflandırılrsa da doğa yanlısı davranışlar kimi zaman çevreci davranışlarla (pro-environmental behavior) karıştırılabilmektedir. Alanyazında, çevreci davranışlar kişilerin çevre üzerindeki olumsuz dokunuşlarını en aza indirmeyi hedefleyen olumlu eylemler olarak tanımlanırken (örn. şahsi araç yerine toplu taşıma kullanmak, karbon ayak izini azaltmak gibi) (Christmas ve ark. 2013, Hughes ve ark. 2018); doğa yanlısı davranışlar ise genellikle biyoçeşitliliği artırmak, yaban hayatını korumak ve bu amaçla çalışan organizasyon/kuruluş/derneklerde aktif roller üstlenmek gibi doğayı koruyan olumlu eylemleri içermektedir (Prévot ve ark. 2018, Barbett ve ark. 2020). Doğa yanlısı davranışların diğer çevreci davranışlardan ayrıldığı bir diğer önemli nokta ise bireysel iyi oluşturma. İlgili alanyazın çalışmaları, kişilerin doğayı koruma adına gönüllülük çalışmalarına katılmalarının sadece ekosistem üzerinde değil bireysel iyi oluş ve refah üzerinde de etkili olduğunu göstermektedir (Rogerson ve ark. 2017). Öyle ki doğa yanlısı davranışları kişilerin doğayla daha sık temas kurmalarına ve doğayla ilişkili olmalarına katkı sağlar (Lumber ve ark. 2017) ki bu durum da bireysel refahı olumlu etkiler (Pritchard ve ark. 2020).

Psikoloji alanyazını güncel çalışmalar açısından incelendiğinde doğa ve birey arasındaki ilişkinin eskiye nazaran günümüzde daha sık kendinden söz ettirdiği görülmektedir. Bu çalışmalarda dikkat çeken ilk konu, teknolojik ürünlerle aşırı derecede zaman geçiren genç nesillerin doğal yaşamdan izole olmalarıdır (Migliarese 2008, Kahyaoğlu ve Yetişir 2015). Bu bağlamda yapılan birçok çalışma, doğada zaman geçirmek yerine günün büyük bir kısmını dijital ortamlarda geçiren çocukların sosyal, duygusal, akademik ve psikolojik alanlarda diğer bireylere nazaran daha sık problemler yaşadıklarını göstermektedir (Hoge ve ark. 2017, Drouin ve ark. 2020). Bu problemlere ek olarak doğadan uzaklaşan bu kişilerin hem sosyal becerilerinin zayıfladığı hem de doğayı koruma motivasyonlarının/bilinçlerinin azaldığı da sıklıkla vurgulanmaktadır (Nisbet ve ark. 2009, 2011). Son zamanlarda özellikle genç bireylerde görülen bu problemlerin tedavi edilmesi sürecinde doğaya geri dönüş teknikleri yaygınlaşmaya başlamıştır. Gerek psikolojik ve duygusal problemlerin tedavi edilmesi gerekse de çevre bilinci kazandırılması adına ilgili grupların doğayla daha sık etkileşim kurmaları sağlanmaktadır. Bahçecilik uygulamaları, tabiat yürüyüşleri, doğal yaşam alanların gözlemlenmesi, hayvancılık ve bitki yetiştirme gibi uygulamalarla duygusal sağaltım sağlanırken bireylerin doğaya olan bağlılıkları da pekiştirilmektedir (Annerstedt ve Währborg 2011, Larson 2018). Bu olguyu destekler nitelikte yapılan güncel birçok çalışma mevcuttur. Örneğin, ülkemizde yapılan güncel bir çalışmada düzenli olarak doğa yürüyüşleri yapmanın öz yeterlilik ve yaşam doyumunu desteklediği bulunmuştur (Barut ve ark. 2019). Ardahan (2012) yaptığı çalışmada, bu bulgulara benzer olarak doğayla yakından ilişkili olmanın duygusal zekâyı geliştirdiği ve yaşam doyumunu arttırdığını vurgulamıştır. Yurt dışında yapılan çalışmalarda ise, doğayla ilişkili olmanın öznel iyi oluşu arttırdığı, yaşam doyumunu desteklediği, durumluk kaygı düzeyini azalttığı, mutlulukla pozitif ilişki içinde olduğu, doğayla geçirilen süre arttıkça depresyon düzeylerinin azaldığı, doğa hakkında birtakım yazılar yazmanın dahi doğayı koruma bilincini arttırdığı şeklinde birçok destekleyici sonuçlar mevcuttur (Nisbet ve ark. 2011, Zelenski ve Nisbet 2014, Kotera ve ark. 2021, Harvey ve ark. 2022).

Geçtiğimiz son birkaç on yılda Psikoloji literatüründe çevre psikolojisi çalışmaları hiç olmadığı kadar rağbet görmüş ve çalışma alanı genişlemiştir (Steg ve De Grot 2018). Kırsal alanlardan kentlere yoğun göçler, şehir hayatının yoğun ve stresli yaşam şartları ve insanlık tarihi boyunca yıllarca evimiz olan doğal ortamlardan/yeşil alanlardan uzaklaşmamız birçok ruh sağlığı uzmanını bu durumun psikopatolojik etkilerini incelemeye itmiştir. Nitekim çevre psikolojisi alanında bu konulara yönelik çeşitli psikolojik sorunların belirlenmesi ve tekrardan doğaya dönüş ile tedavi edilmesine dair bazı doğal reçeteler sunulmuştur (Adewuyi ve ark. 2023). Örneğin, doğal ortamlardan ve yeşil alanlardan uzak kalabalık insan nüfusunun olduğu şehirlerde yaşamakla psikolojik sağlık arasında negatif ilişki bulan güncel çalışmalar mevcuttur (Evans ve ark. 1989, Alcock ve ark. 2014, Mantler ve Logan 2015, Clark ve Paunovic 2018,). Bu sonuçlara ek olarak, uzun süren teknolojik alet maruziyeti, yoğun gürültünün ve kirli havanın hâkim olduğu şehirlerde yaşama ve COVİD-19 gibi pandemilerin ardından yaşanan uzun süreli ev hayatı gibi doğal ortamlardan uzak kalma durumlarının ciddi ruh sağlığı tehdidi oluşturduğuna dikkat çekilmektedir (Hoge ve ark. 2017, Zhang ve ark. 2017, Mc Bridge ve ark. 2020,).

Doğal alanlardan uzaklaşmanın yaratmış olduğu ruh sağlığı problemlerinin belirlenmesi ve tedavisine dair alanyazında rağbet gören birkaç kuramsal yaklaşım da mevcuttur. “Stres Recovery Theory” (Ulrich ve ark., 1991) (SRT) ve “Attention Restoration Theory” (Kaplan ve Kaplan 1989) (ART) bu yaklaşımlara güzel birer örnektir. Kalabalık şehirlerde yaşamının getirmiş olduğu stres ve buna bağlı duygusal sorunların azaltılmasında ve doğal bir güven duygusunun yerleşmesi sürecinde kişilerin en önemli destekçilerinin doğa olduğunu öne süren SRT teorisi, insanların evrimsel olarak ilk evleri olan doğaya dönmeleri gerektiğini vurgulamaktadır (Ulrich ve ark. 1991). Diğer yandan, kişilerin yoğun iş ve şehir hayatından dolayı dağılmış olan dikkatlerini toplama ve onarma sürecinde yeşil alanların kişilere psiko-evrimsel kazanımlar sağlayacağı, doğaya maruziyetin arttıkça hiçbir çaba sarf etmeden zarar gören dikkatin sağlıklı bir onarım sürecinden geçeceğini iddia eden ART teorileri birçok tedavi tekniğinin geliştirilmesine ilham kaynağı olmuştur (Kaplan ve Kaplan 1989). Bu bağlamda kişilerin doğayla sık temas kurmasını öneren doğa temelli terapiler, bahçecilik terapisi, doğa yürüyüşü ve meslek terapileri gibi teknikler geliştirilmiştir (Bennet ve ark. 2017, Song ve ark. 2018, Uldall ve ark. 2022). Bu teknikler alanda ‘Yeşil Reçete’ olarak da isimlendirilmektedir (Ulmer ve ark. 2016). Alanyazındaki çalışmalar incelendiğinde bu tekniklerin travma sonrası stres bozukluğu, depresyon, kaygı bozuklukları, panik atak, dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu ve şizofreni gibi farklı birçok ruh sağlığı sorunu ile mücadelede etkili sonuçlara ulaştığı görülmektedir (Vella ve ark. 2013, Sahlin ve ark. 2015, Maund ve ark. 2019, Hood ve Baumann 2024).

Doğanın iyileştirici gücünün keşfedildiği ve psikoterapi tekniğine dönüştüğü bu noktada kişilerin doğayla iç içe olmaları gerektiği ve doğa yanlısı davranışların pekiştirilmesi gerekliliği dikkat çekmektedir. İlgili ölçüğümüz sayesinde kişilerin doğa yanlısı davranışlarının belirlenerek riskli grupların daha fazla doğa ile temas etmelerinin önünün açılması amaçlanmıştır. Böylelikle doğanın tedavi edici yanının daha etkin kullanılmasına dair ilk adım atılarak ruh sağlığı alanındaki birçok sorunun hem önlenmesi hem de tedavi edilmesi sürecine katkı sunması beklenmektedir.

Bu çalışmanın amacı, doğa yanlısı davranışı ölçmek için geliştirilen “Pro-Nature Conservation Behaviour Scale (Doğa Yanlısı Davranış Ölçeği)” (Barbett ve ark. 2020) ölçeğinin Türkçeye uyarlamasını yapmaktır. İlgili alanyazın tarandığında yurt içinde ve yurt dışında doğayla ve çevreyle olan ilişkiler üzerine birçok ölçek geliştirildiği görülmektedir. Örneğin kişilerin çevreleriyle olan ilişkilerini ölçen Doğaya Bağlılık Ölçeği (Perrin ve Benassi 2009); Türkçeye uyarlamasını Timur ve Yılmaz’ın yaptığı çevreci davranışları belirlemeyi amaçlayan Çevreci Davranış Ölçeği (Goldmann ve ark. 2006), Çevre Bilinci Ölçeği (Ak 2008); Çevre Sorunlarına Yönelik Tutum Ölçeği (Kılıç ve Kan 2020) ve Doğaya Bağlılık Ölçeği (Bektaş ve ark. 2017) gibi birçok insan-çevre ilişkisini ölçmeye çalışan psikometrik araç geliştirildiği/uyarlandığı görülmektedir. Tüm bu ölçekler detaylıca incelendiğinde, ölçeklerin neredeyse tamamının kişilerin doğa ve çevre ile ne derece ilişkili olduğunu belirlemeye çalışan araçlar olduğu görülmektedir. Bununla beraber, çevreci davranışları ölçen ölçeklerin de genellikle doğaya zarar vermeyen davranışları belirlemeye odaklandığını, doğayı koruma adına ne gibi eylemler yapılabileceğine dair çok kısıtlı maddeler içerdikleri gözlemlenmiştir. Bu eksiklik alanyazındaki bazı çalışmalarda da dikkat çekmiş ve doğaya zarar vermemenin ötesinde doğayı korumak adına farklı olarak neler yapılabileceğinin araştırılması gerekliliği kendini göstermiştir (Richardson ve ark. 2020). Doğa yanlısı davranış ölçeği, günümüze kadar sıklıkla tekrara düşmüş bu zarar vermeme davranışlarının ötesinde doğayı korumayı amaçlayan bireysel ve örgütsel tutum ve davranışların belirlenmesi noktasında diğer ölçeklerden ayrılmaktadır. Son zamanlarda yapılan çalışmalar, çevreci davranışların belirlenmesi aşamasında sadece insanların doğa üzerindeki olumsuz etkilerinin minimal seviyeye indirilmesine odaklanırken (Çakır ve ark. 2015, Sarıçam ve Şahin 2015), Doğa Yanlısı Davranış ölçeği bitki ve hayvanların yaşam alanlarını koruyan partilere oy vermeyi, doğayı koruyan derneklerde gönüllü çalışmayı, biyoçeşitliliği desteklemeyi ve vahşi yaşam alanları oluşturma gibi bireylerin doğayı korumak için sergiledikleri daha önce çok nadir değinilmiş aktif davranışlara odaklanmaktadır (Barbett ve ark. 2020). Bu yönde doğayı korumaya yönelik belirlenen girişimci tutumların daha önce Alanyazındaki

herhangi bir ölçme aracında yer edinmemesi, bu ölçeğin Türkçeye uyarlamasındaki en önemli neden olarak gösterilebilir. Bunlara ek olarak öz yeterlilik, doğaya bağlılık, ekolojik dünya görüşü ve refahı içeren alt boyutlarıyla çevreci davranışlardan ayrılan doğa yanlısı davranışlar son dönemde kendinden daha sık söz ettirmeye başlamıştır (Barbett ve ark. 2020). Tüm bu detaylar dikkatle incelendiğinde ülkemizde bu yönde bir ölçeğin kullanılması gerekliliği kendini göstermektedir ve bu ölçeğin Türkçeye uyarlanmasının, ilgili alanyazına değerli katkılar sunması beklenmektedir.

Yöntem

Örneklem

Doğrulamalı faktör analizi (DFA) için gerekli minimum örneklem büyüklüğünü belirlemek üzere, etki büyüklüğü ölçütü olarak Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (RMSEA) kullanılarak R programının semPower (Moshagen ve Bader 2023) paketi ile bir önsel güç analizi yapılmıştır. Hedef RMSEA 0,07, istenen istatistiksel güç 0,90 ve anlamlılık düzeyi (α) 0,05 olarak belirlenmiştir. Belirlenen DFA modeli için serbestlik derecesi (df) 129 olarak hesaplanmıştır. Analiz, istenen güce ulaşmak için 88 katılımcıdan oluşan bir örneklem büyüklüğünün gerekli olduğunu göstermiştir. Ayrıca uyarlama çalışmaları yapılırken ölçek maddesinin beş veya on katı kadar katılımcıya ihtiyacın olduğu belirtilen çalışmalar (Bryman ve Cramer 2002) dikkate alınmış, bu bağlamda 18 maddelik ölçek için gerekli olan 180 kişilik örneklemin de üzerinde katılımcıya ulaşılmıştır. Uygun örnekleme yöntemine göre belirlenen 371 kişi çalışmaya katılmıştır. Araştırma verileri toplanırken Google Forms aracılığıyla hazırlanan ve katılımcılara link olarak yollanan online ölçeklerden faydalanılmıştır. Bu açıdan araştırmamız çevrimiçi bir çalışma özelliği taşımaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların demografik özellikleri				
Özellik		n	Ortalama	%
Cinsiyet	Kadın	224		60,4
	Erkek	143		38,5
	Belirtmek İstemiyorum	4		1,1
Yaş		371	25,85	
Öğrenim durumu	Okuryazar	21		5,66
	İlk-Ortaokul	7		1,88
	Lise-Üniversite	299		80,59
	Yüksek Lisans	36		9,70
	Doktora	8		2,15
Annenin eğitim durumu	Okuryazar	166		44,74
	İlkokul	118		31,80
	Ortaokul	31		8,35
	Lise -Üniversite	51		13,74
	Yüksek Lisans	4		1,07
	Doktora	1		0,26
Babanın eğitim durumu	Okuryazar	51		13,74
	İlkokul	118		31,80
	Ortaokul	85		22,91
	Lise -Üniversite	105		28,31
	Yüksek Lisans	5		1,34
	Doktora	7		1,9
Yaşanan Şehir	Muş	128		35,5
	Diyarbakır	70		18,86
	Bingöl-Bitlis-Batman	31		8,35
	Diğer	142		38,27

Çalışmadaki katılımcıların cinsiyete göre dağılımları %60,4 ile kadın, %38,5 ile erkek ve %1,1 ile cinsiyetini belirtmek istemeyen kişilerden oluşmaktadır. Katılımcıların %5,66 okuryazar, %1,88 ilk ve ortaokul mezunu, %80,5 lise-üniversite mezunu, %9,70 yüksek lisans ve %2,15'nin de doktora derecesine sahip olduğu görülmektedir. Yaşadıkları yerlere göre incelendiğinde katılımcıların %35,5 ile en çok Muş ilinden olduğu, bunu takiben %18,86 ile Diyarbakır ilinden, %8,35 oranında Bingöl-Bitlis-Batman illerinden, %38,2 ile ise diğer illerden toplamda 371 katılımcı olduğu görülmektedir. Katılımcıların annelerinin eğitim durumlarına baktığımız zaman okuryazar oranının %44,74 ile en yüksek olduğu görülmektedir. Diğer gruplarda ise %31,80 ilkokul, %8,35 ortaokul, %13,74 lise-üniversite, %1,07 yüksek lisans ve %0,26 ile doktora grubunun olduğu görülmektedir. Babaların eğitim düzeyi grubunda ise %13,74 ile okuryazar, %31,80 ile ilkokul, %22,91 ile

ortaokul, %23,71 ile lise-üniversite, %1,34 ile yüksek lisans ve % 1,88 ile doktora mezunu oldukları bulunmuştur. Son olarak katılımcıların yaş ortalamalarının 25,85 olduğu ve bu gruptaki yaş olarak en küçük katılımcının 18, en büyük katılımcının ise 52 yaşında olduğu tespit edilmiştir (Tablo 1). Çalışmaya dâhil edilen katılımcıların demografik özelliklerine yönelik dağılımlar Tablo 1'de verilmiştir.

Araştırma grubunu oluşturacak katılımcılara ulaşılmadan önce birtakım dâhil etme ve dışlama kriterleri belirlenmiştir. Bu dâhil etme ve dışlama kriterlerine göre ayıklama işlemi yapıldıktan sonra analiz işlemleri başlatılmıştır. Dâhil etme kriterleri; Katılımcıların 18-55 yaş arasında olması, Türkiye sınırları içinde ikamet ediyor olması, Tüm soruların cevaplanmış olması ve çalışmaya katılımın gönüllülük esasına bağlı olunmasıdır. Dışlama kriterleri ise; 18-55 yaş aralığında dışında bir yaşta olmak, Türkiye dışında bir ülkede yaşıyor olmak, soruların eksik cevaplandırılması ve bilgilendirilmiş onam formunun onaylanmamasıdır.

İlgili dâhil etme dışlama kriterlerinin belirlenmesinin ardından çalışma neticesinde toplamda 375 bireye ulaşılmıştır. Bu 375 kişi içerisinde 18 yaşın altında olan 2 kişinin ve 2 kişinin aykırı değer (univariate and multivariate outlier) olduğu için çalışmadan dışlanmasıyla toplamda 371 katılımcı ile çalışma yürütülmüştür. Nihai olarak sona kalan 371 katılımcıların tamamının verileri yazarlar tarafından sırayla kontrol edilmiş ve çalışmaya alınması uygun olmayan herhangi bir veri setine (katılımcı yanıtlarına) ulaşılmamıştır.

İşlem

Doğa yanlısı davranış ölçeğinin uyarlanma süreçlerinde online formlar öncelikle Google Forms üzerinden hazırlanmış ve deneme amacıyla Ankara İli içinde yaşayan 137 kişi ile ölçek maddelerinin anlaşılıp anlaşılmadığı ve doğru bir şekilde çalışıp çalışmadığı sınıanmıştır. Bu ön çalışma neticesinde ölçek maddelerinin katılımcılar tarafından sağlıklı bir şekilde anlaşıldığı ve teknik anlamda herhangi bir sorun yaşanmadığı gözlemlenmiştir. Çevrimiçi veri toplama sürecinin sağlıklı şekilde yönetilebileceğinden emin olduktan sonra katılımcılara ulaşma aşamasına geçilmiştir. İlgili katılımcılara ulaşma sürecinde sosyal medya (facebook, instagram vs.) toplulukları ve whatsapp sohbet grupları aracılığıyla katılımcılara ulaşılmaya çalışılmıştır. Süreç içinde herhangi bir reklam çalışması yapılmamıştır. Son olarak katılımcılara doğa yanlısı davranışların belirlenmesi sürecinde ülkemizde yapılan bir ölçek uyarlama çalışması için davetlisiniz şeklinde davet mesajları tercih edilmiştir.

Veri toplama amacıyla hazırlanan çevrimiçi anketlerin her bir sorusu için zorunlu işaretlenme seçeneği tercih edilmiştir. Bir diğer ifadeyle, katılımcıların soruları boş bırakma seçenekleri olmamıştır fakat istenildiği takdirde bazı cevapların kontrol edilebilmesi amacıyla geri dönmelerine izin verilmiştir. Çalışmaya katılan kişiler 6 ölçek ve 1 demografik form olmak üzere toplamda 7 bölümden oluşan bir anket doldurmuşlardır. 7 farklı ekran ile karşılaşan katılımcılar 86 soru cevaplarırken bu cevaplama ortalama olarak 15 dakika kadar sürmüştür ve bu bilgi katılımcılara önceden sunulmuştur. Katılımlar gönüllülük esasına bağlı olduğu için hiçbir katılımcıdan ücret talep edilmemiş veya katılan kişilere herhangi bir maddi değeri olan şey verilmemiştir. Son olarak anketleri doldurmaya 375 kişi başlamış, 2 kişinin bazı soruları boş bırakarak çalışmayı tamamlamadığı görülmüştür. İlgili kişinin verileri çalışmaya dahil edilmemiştir.

İlk olarak, Doğa Yanlısı Davranış Ölçeğinin (Pro-Nature Conservation Behaviour Scale) Türkçeye uyarlayabilmek adına çalışmanın sorumlu yazarından (Barbett ve ark. 2020) gerekli izinler alınmıştır, ardından AYBU Sağlık Bilimleri Etik Kurulu 07.04.2022/06 Etik referans numarasıyla incelenmiş ve onaylanmıştır. Ölçek maddeleri bu konuda çalışmalar da yapan 3 araştırmacı tarafından bağımsız bir şekilde çevrilmiştir. Aynı bir araştırmacı grubundan alınan görüşler dikkate alınarak elde edilen çeviriler üzerinde birtakım düzenlemeler yapılmış ve ölçek formu oluşturulmuştur. Bu işlemin hemen ardından, farklı bir grup araştırmacı orijinal ölçekle karşılaştırma yapabilmek adına çevirisi yapılan ölçeğin tekrar çeviri işlemi yapmıştır (Maneesriwongul ve Dixon 2004). Çeviri ve tekrar çeviri aşamasından sonra ölçeğin son hali bilgilendirilmiş onam formu eklenerek oluşturulmuş. Çalışma verileri Google Forms aracılığıyla 01.04.2023 ve 19.04.2023 tarihleri arasında toplanmıştır.

Ölçekler

Araştırma sürecinde katılımcılardan veri toplamak için Doğa Yanlısı Davranış Ölçeği, Çevreci Davranış Ölçeği, Yeni Çevresel Paradigma Ölçeği, Genelleştirilmiş Öz-Yetki Ölçeği, Warnick-Edinburg Mental İyi Oluş Ölçeği kullanılmıştır.

Doğa Yanlısı Davranış Ölçeği

Kişilerin doğa yanlısı davranışlarını ölçmeyi amaçlayan Doğa Yanlısı Davranış Ölçeği (Pro-Nature Conservation Scale), Barbett ve arkadaşları (2020) tarafından geliştirilmiş bir ölçektir. Onsekiz maddeden oluşan ölçeğin

özgün formunda bireysel faaliyet (madde 1, 2, 3, 4, 5), bitki ekimi (madde 6, 7, 8, 9), kolektif faaliyet (madde 10, 11, 12, 13), yaban hayatı (madde 14, 15, 16, 17, 18) olmak üzere toplamda 4 alt boyut yer almaktadır. 7'li likert tipte hazırlanmış bu ölçekte ters kodlanan madde yoktur. Ölçek genelinden yüksek puan almak, yüksek doğa yanlısı davranışlara sahip bir birey olduğu anlamına gelmektedir. Orijinal çalışmada bahçecilik dışındaki doğa yanlısı davranışları içeren bireysel faaliyet alt boyutu (ör. Yerde çöp gördüğümde toplarım) için Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı ,86, kolektif faaliyet alt boyutu (ör. Doğayı koruyan derneklerde yukarıdaki maddelerde bahsedilmeyen bir alanda gönüllüyüm-bağış toplama, eğitim gibi) için Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı ,79 bulunmuştur. Bahçecilikle alakalı doğa yanlısı davranışları içeren bitki ekimi alt boyutu (ör. Bahçem olsaydı tozlaşma dostu bitkiler dikerdim) için Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı ,87, yaban hayatı alt boyutu (ör. Yaban hayatı için bozulmamış/tahrip edilmemiş alan bırakırım) için Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı ,78'dir. Ölçeğin toplam iç tutarlık katsayısı ,89'dur.

Çevreci Davranış Ölçeği

Goldman ve arkadaşları (2006) tarafından bireylerin çevreci davranışlarını ölçebilmek amacıyla geliştirilen çevreci davranış ölçeğinin Türkçe için uyarlama çalışması Timur ve Yılmaz (2013) tarafından yapılmıştır. Katılımcıların kendilerini 1 (hiçbir zaman)'den 5 (her zaman)'e kadar puanladıkları ölçek toplamda 20 madde ve 6 alt boyuttan oluşmaktadır. İçinde "Daha önceden alışveriş poşeti olarak kullanılmış naylon poşetleri tekrar kullanırım." gibi maddeler bulunan ölçekte yüksek skorlar yüksek çevreci davranış anlamına gelmektedir. Orijinal çalışmada ölçeğin iç tutarlık katsayısı ,79 (Goldman ve ark. 2006), uyarlama çalışmasında ise ,85 bulunmuştur (Timur ve Yılmaz 2013).

Yeni Çevresel Paradigma Ölçeği

İlk olarak Dunlap ve Vanliere (1978) tarafından çevreci tutumları ölçmek amacıyla geliştirilen Yeni Çevresel Paradigma Ölçeği, 2000 yılında Dunlap ve arkadaşları (2000) tarafından revize edilmiştir. Ülkemize uyarlama çalışmasını Bektaş ve Şirin (2018) yapmıştır. Ölçek, çevre merkezli (ör. "İnsanlar çevreyi ciddi şekilde kötüye kullanıyor") ve insan merkezli (ör., "Sözde ekolojik kriz büyük ölçüde abartılıyor.") yaklaşım olmak üzere iki alt boyutu olan 15 maddeden oluşmaktadır. Katılımcılar kendilerini 1 (kesinlikle katılmıyorum) ile 5 (kesinlikle katılıyorum) arasında Likert tipi bir ölçek üzerinde değerlendirmiştir. Daha yüksek puanlar daha çevreci bir tutuma işaret etmektedir. Ölçekten alınacak yüksek puanlar kişilerin yüksek çevresel bilince sahip olduğu anlamına gelmektedir. İç tutarlılık katsayısı orijinal ölçek için $\alpha = ,83$ ve Türkçe versiyon için $\alpha = ,65$ 'tir.

Genelleştirilmiş Öz-Yetki Ölçeği

Schwarzer ve Jerusalem (1995) tarafından geliştirilen Genelleştirilmiş Öz-Yetki Ölçeği, 1996 yılında Yeşilay ve arkadaşları (1996) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. İçerisinde "Yeni bir durumla karşılaştığımda ne yapmam gerektiğini bilirim." gibi maddeler bulunan ölçek 10 madde ve tek faktörden oluşmaktadır. Katılımcılar kendilerini 1 (doğru değil) ve 4 (tümüyle doğru) arasında Likert tipi bir ölçek üzerinde değerlendirmiştir. İlgili ölçekten alınacak yüksek puanlar kişilerin problemlerle baş etme süreçlerinde kendisine olan yüksek güveni temsil etmektedir. Ölçeğin orijinal çalışmasında Cronbach Alfa iç tutarlılık kat sayısı ,82 iken (Schwarzer ve Jerusalem 1995); uyarlama çalışmasında ise ,83 olarak bulunmuştur (Yeşilay ve ark. 1996).

Warnick-Edinburg Mental İyi Oluş Ölçeği

Bireylerin mental iyi oluşlarını ölçmek amacıyla Tennant ve arkadaşları (2007) tarafından geliştirilen ve Türkçe'ye uyarlama çalışması Keldal (2015) tarafından yapılan Warnick ve Edinburg Mental İyi Oluş Ölçeği kullanılmıştır. Tek faktörlü yapıdan oluşan ve 14 maddesi olan ölçekte "Kendi kararlarımı kendim verebiliyorum" gibi maddeler bulunmaktadır. Katılımcılar kendilerini 1 (kesinlikle katılmıyorum) ile 5 (kesinlikle katılıyorum) arasında Likert tipi bir ölçek üzerinde değerlendirmiştir. Bu ölçekten alınacak yüksek puanlar, kişilerin kendilerini son zamanlarda mental olarak sağlıklı gördükleri şeklinde yorumlanabilmektedir. Ölçeğin orijinal çalışmasında Cronbach Alfa iç tutarlılık kat sayısı ,89 iken, uyarlama çalışmasında ise ,92 olarak bulunmuştur.

İstatistiksel Analiz

Bu araştırma kapsamında toplanan verilerin analizleri R paket programı aracılığı ile yapıldı. Analizlerden önce, veriler normallik, doğrusallık ve aşırılık açısından kontrol edildi (veri taramasının ayrıntıları şu adreste bulunabilir https://osf.io/5cq2n/?view_only=fff333246bd045998d4bbffea932d606). 375 katılımcı ankete katılmıştır. 2 kişi yaş kriterine uymadığı için çalışmadan çıkarıldı. Ters maddeler düzeltildi. Bütün ölçekler için ortalama skor alındı. (varyans farkı oluşmaması için). Ölçekler için normallik testi yapıldı. (skewness- kurtosis), normal aralıkta ($-1,5 \leq X \leq +1,5$).Çok değişkenli aykırı değer (multivariate outlier) için Mahalanobis uzaklığı

hesaplandı. Tek değişkenli aykırı değer için (univariate outlier) için z skor hesaplandı (-3,29 - +3,29). 1 kişi tek değişkenli 1 kişi, çok değişkenli aykırı değerlerde olduğu için silindi. 371 kişiyle analize başlandı. Doğrulamalı faktör analizi (DFA) yapıldı. Güvenirlik analizleri (Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı) ve ölçekler arası (Doğa Yanlısı Davranış Ölçeği, Çevreci Davranış Ölçeği, Yeni Çevresel Paradigma Ölçeği, Genelleştirilmiş Özyetki Ölçeği ve Warnick-Edinburg Mental İyi Oluş Ölçeği) korelasyonlar hesaplandı.

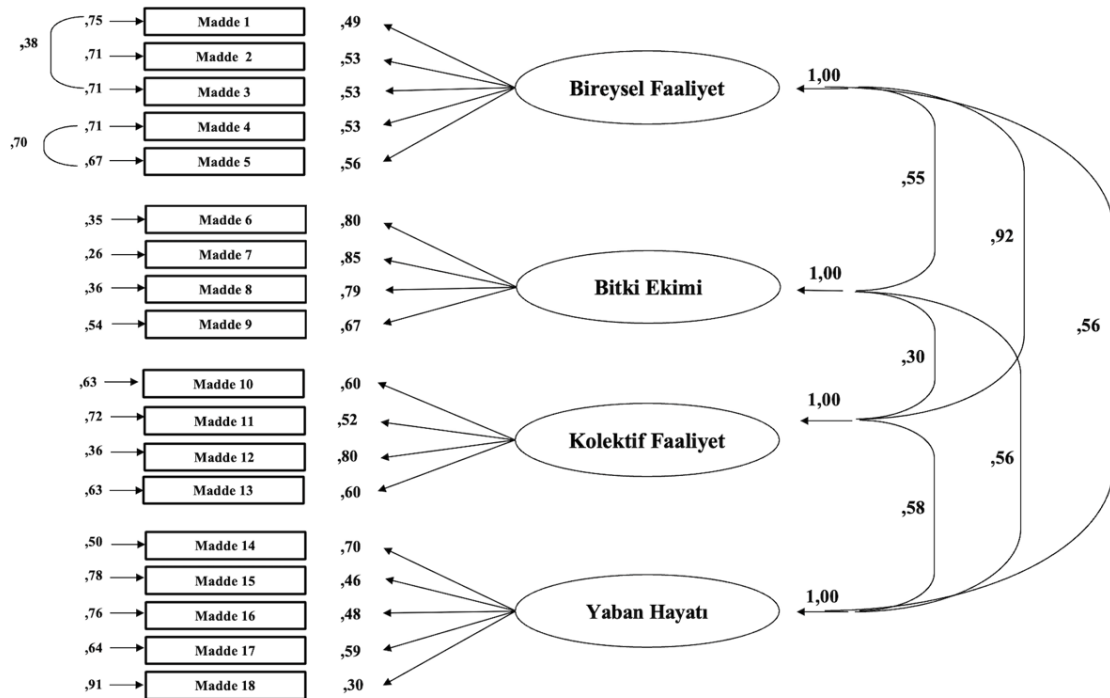
Bulgular

Yapı Geçerliliği

Mevcut çalışmada, orjinal çalışmada önerilen 4 faktörlü yapıyı test etmek için R programının paketi (Schermelleh ve ark. 2003) kullanılarak doğrulamalı faktör analizi (DFA) gerçekleştirildi. Analizlerde girdi olarak kovaryans matrisi (Covariance Matrix) ve parametre tahmini için Maksimum Olabilirlik Tahmini (Maximum Likelihood Estimation) kullanılmıştır. Model uyumunu değerlendirmek için ki-kare testi χ^2 , yaklaşık ortalamaların kare kökü (Root Mean Square Error of Approximation, RMSEA), standartlaştırılmış kök ortalama kalıntı (SRMR), Akaike Bilgi Kriteri (AIC), karşılaştırmalı uyum indeksi (Comparative Fit Index, CFI) ve iyilik uyum indeksi (Goodness of Fit Index, GFI) kullanıldı. Anlamli olmayan bir χ^2 istatistiği, RMSEA $\leq 0,08$, χ^2/df oranı ≤ 3 , SRMR $< ,08$, nispeten daha düşük bir AIC, CFI $\geq ,90$ ve GFI $\geq ,95$ iyi uyum göstergeleri olarak kabul edilmiştir (Bollen 1989, Hu ve Bentler 1999, Kline 2023).

Model	χ^2	df	p	RMSEA	CI	SRMR	AIC	CFI	GFI
Model 1	585	129	,00	,09	,09 - ,10	,09	24871	,81	,82
Model 2	585	129	,00	,14	,13 - ,15	,11	25517	,55	,67
Model 3	376	127	,00	,07	,06 - ,08	,07	24666	,90	,82

χ^2 = ki-kare testi, df = Serbestlik derecesi, p = p değeri, RMSEA = Yaklaşık ortalamaların kare kökü, CI = Güven Aralığı, SRMR = standartlaştırılmış kök ortalama kalıntı, AIC = Akaike bilgi kriteri, CFI = karşılaştırmalı uyum indeksi, GFI = İyilik uyum indeksi

Şekil 1. Doğa Yanlısı Davranış Ölçeği için DFA faktör yapısı

Doğa yanlısı davranış ölçeği için orjinal çalışmada önerilen faktör modeli (Model 1) iki alternatif modele karşı test edildi. Bunlar; tek faktörlü yapı (Model 2) ve nihai modeldir (Model 3). Analiz sonuçlarına göre test edilen ilk modelde (Model 1) 4 faktörlü yapının uyum değerlerinin kabul edilebilir bir aralıkta olmadığı görülmüştür, [χ^2 (129, N = 371) = 585, $p < ,05$, $\chi^2/df \cong 4,53$, RMSEA = ,09, SRMR = ,09, AIC = 24871, CFI = ,82, GFI = 0,82]. Tek faktörlü yapının da uyum değerlerinin kabul edilebilir bir aralıkta olmadığı görülmüştür [χ^2 (129, N = 371) = 585, $p < ,05$, $\chi^2/df \cong 4,53$, RMSEA = ,09, SRMR = ,11, AIC = 25517, CFI = ,55, GFI = ,67] (2). Hem ölçek

maddeleri hem de modifikasyon indeksleri incelendiğinde Madde 1 ve 3 ve Madde 4 ve 5'e eklenen hata (error) covaryanslarıyla nihai model (Model 3) oluşturuldu ve genel anlamıyla kabul edilebilir düzeyde olduğu görüldü, [$\chi^2(127, N = 371) = 376, p < .01, \chi^2/df \cong 2.96, RMSEA = .07, SRMR = .07, AIC = 24666, CFI = .90, GFI = .82$]. Ölçeğin dört faktörlü yapısına ilişkin modelin standart değerleri Şekil 1'de sunulmuştur.

Tanımlayıcı İstatistikler ve Değişkenler Arasındaki Korelasyonlar

Doğa Yanlısı Davranış Ölçeği'nin ölçüt geçerliliğini test etmek için Çevre Davranış Ölçeği (Goldman ve ark. 2006, Timur ve Yılmaz 2013), Yeni Çevresel Paradigma Ölçeği (Dunlap ve Van Liere 1978, Dunlap ve ark. 2000, Bektaş ve Şirin 2018), Genelleştirilmiş Özyetki Ölçeği (Schwarzer ve Jerusalem 1995, Yeşilay ve ark. 1996) ve Warnick-Edinburg Mental İyi Oluş Ölçeği (Tennant ve ark. 2007, Kendal 2015) olmak üzere ölçeklerden alınan puanlarla aralarındaki ilişkiye bakıldı. Doğa yanlısı davranış ölçeği ve diğer ölçekler arasında pozitif anlamlı ilişki bulunmaktadır $p < .05$ (Tanımlayıcı istatistikler, iç tutarlılık katsayısı ve değişkenler arası korelasyonlar için Tablo 3'ye bakınız).

	n	X	Ss	α	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Doğa Yanlısı Davranış Ölçeği	371	4,60	,97	,85	-	,82**	,66**	,79**	,70**	,68**	,11*	,34**	,25**
2. Bireysel Faaliyet (Doğa yanlısı davranış ölçeği)	371	4,12	1,29	,73		-	,41**	,63**	,35**	,58**	,04	,30**	,20**
3. Ekim (Doğa yanlısı davranış ölçeği)	371	5,76	1,28	,86			-	,28**	,35**	,30**	,17**	,19**	,17**
4. Kolektif Faaliyet (Doğa yanlısı davranış ölçeği)	371	3,63	1,50	,71				-	,39**	,59**	,00	,26**	,17**
5. Yaban hayatı (Doğa yanlısı davranış ölçeği)	371	4,94	1,16	,61					-	,52**	,13*	,26**	,20**
6. Çevreci Davranış Ölçeği	371	3,35	,68	,88						-	,06	,37**	,39*
7. Yeni Çevresel Paradigma Ölçeği	371	3,64	,51	,64							-	,00	,01
8. Genelleştirilmiş Özyetki Ölçeği	371	2,98	,60	,89								-	,58**
9. Warnick-Edinburg Mental İyi Oluş Ölçeği	371	3,68	,82	,89									-

** . $p < .01$, * $p < .05$, X = ortalama, Ss = Standart Sapma, α = Cronbach's Alpha

Tartışma

Dünya genelindeki kontrolsüz nüfus artışı, tüketim alışkanlıkları ve büyük sanayi kollarının hızla gelişmesiyle beraber doğal yaşam alanları ciddi oranda tahrip olurken geri dönülemez iklim krizleri meydana gelmektedir (Abrahams ve ark. 2023, Steg 2023). Tüm insanlığın yaşamını doğrudan etkileyecek bu problemlerden belki de hem en önemlisi hem de görece en az dikkat çekilmiş olanı biyoçeşitliliğin yok olmasıdır (Cardinale ve ark. 2012, Legagneus ve ark. 2018). Kuşkusuz biyoçeşitliliğin devamlılığını sağlamak adına yapılacak en önemli adımlardan biri insan davranışlarındaki değişikliklerdir (Young ve ark. 2005, Gosselin ve Callois 2018).

Güncel alanyazın incelendiğinde şimdiye kadar doğa ve çevreyle ilişkili yapılan ölçeklerin neredeyse tamamında doğaya zarar vermeyen insan tutumlarını (Örn. Plastik bardak kullanmam, şahsi aracım yerine toplu taşımayı kullanırım vb.) belirlemeye çalışmışlardır (Dunlap ve Vanliere 1978, Hwang ve ark. 2000, Goldman ve ark. 2006). Biyoçeşitliliğin devamı ve doğanın korunması adına çok önemli olan 'Doğa Yanlısı Davranışlar' kavramı ortaya atılmıştır (Barbett ve ark. 2020, Richardson ve ark. 2020). Geleneksel olarak insanların doğaya zarar veren davranışlarının belirlenmesine odaklanan çalışmalardan farklı olarak bu çalışmadaki ölçekte doğa yanlısı davranışların belirlenmesi üzerinde durulmuştur. Her ne kadar doğaya zarar veren davranışların belirlenmesi önemli olsa da, zarar vermenin ötesinde doğayı koruyan davranışların belirlenmesi ve ölçülmesinin biyoçeşitliliğin korunması ve desteklenmesi noktasında sürdürülebilirlik açısından daha önemli olduğu düşünülmektedir (Barbett ve ark. 2020, Durazzo ve ark. 2021). Türkiye'de şu anda kullanımda olan ölçekler çevreci davranış ölçmektedir (Ardahan 2012, İpar 2018). Doğa Yanlısı Davranış Ölçeği doğa yanlısı davranış ölçerek bu alandaki eksikliği doldurmaktadır.

Doğa Yanlısı Davranış Ölçeği bu noktada doğayı korumaya çalışan davranışların belirlenmesi adına geliştirilmiş en güncel ve geçerli ölçektir. Analizler sonucunda ölçek orijinal versiyonunda önerilen 4 faktörlü yapıyı korumuş ve çeşitli psikometrik testlerle (doğrulayıcı faktör analizi, güvenilirlik testleri, korelasyon analizi) Türkiye bağlamında doğa yanlısı davranışları ölçmek için geçerli ve güvenilir bir ölçüm olduğunu göstermiştir. DFA sonuçları yorumlanırken Klein'a (2023) göre azami olarak ki-kare testi χ^2 , RMSEA, CFI ve SRMR değerlerinin raporlanması gerekmektedir. Sonuçlara bakıldığında ölçekte bu değerlerin kabul edilebilir aralıkta olduğu ve modelin genel olarak iyi uyum gösterdiği görülmüştür. Ölçüt geçerliliği için korelasyon değerlerine bakıldığında Çevre Davranış Ölçeği (Goldman ve ark. 2006, Timur ve Yılmaz 2013), Yeni Çevresel Paradigma Ölçeği (Dunlap ve Van Liere 1978, Dunlap ve ark. 2000, Bektaş ve Şirin 2018), Genelleştirilmiş Özyetki Ölçeği (Schwarzer ve Jerusalem 1995, Yeşilay ve ark. 1996) ve Warnick-Edinburg Mental İyi Oluş Ölçeği (Tennant ve ark. 2007, Kendal 2015) pozitif anlamlı yönde ilişkisi bulunmuştur. Bu sonuçlar Barbett ve arkadaşlarının (2020) önerdiği yapının Türkiye için de geçerli olduğunu göstermektedir.

İnsan tutum ve davranışlarını ölçmeye çalışan her ölçekte olduğu gibi bu ölçekte de bir takım dikkat edilmesi gereken hususlar vardır. Örneğin bahçe veya tarla gibi alanlara erişimin kısıtlı olduğu yerlerde (bahçesiz siteler, plazalar, gecekondular mahalleleri vb.) yaşayan kişilere uygulanması durumunda bazı maddelerin (6-7-8-9. maddeler) katılımcılar tarafından boş bırakıldığı görülmüştür. Bu açıdan, ölçeğin uygulanacağı kişilerin bahçe ve tarla gibi alanlara ulaşabilen kimselerden olmasına dikkat edilmesi veya bu kişilerin de olduğu gruplara uygulanıyorsa ilgili soruların kullanılmaması önerilmektedir (Barbett ve ark. 2020). Bir diğer dikkat edilmesi gereken alan vahşi doğa ile temas kurmayı vurgulayan soruların varlığıdır. Örneğin 'bazı kuş türleri gibi vahşi hayvanları beslerim' gibi sorular vahşi doğaya temas edebilme imkanları kısıtlı olan grupların doğa yanlısı davranışlarını değerlendirmede başarılı olamayabilir. Bir ülkede geliştirilmiş ölçeğin diğer kültürlerle uyarlanması süresince karşılaşılabilecek en önemli problemlerden biri de kültür farklılıklarıdır (DeVellis ve Thorpe 2021). Mevcut çalışmanın bir diğer sınırlılığı ise bireylerin ruh sağlığı ile alakalı soru sorulmamasıdır. Doğa Yanlısı Davranış Ölçeği İngiltere'de geliştirilmiştir ve Türkçe 'ye uyarlanması süresinde de birtakım sınırlılıklar olabilmektedir. Örneğin Avrupa ve ABD gibi doğal yaşamın korunmasına dair hükümet politikalarının çok daha etkin olduğu yerlerde yaşayan kişiler, bu konudaki tartışmalara daha aktif bir şekilde katılmaktadırlar (örn. Halofsky ve ark. 2020, Chiarle ve ark. 2021, Ciscar ve ark. 2021). Son olarak, ölçekte ters maddelerin olmaması bazı katılımcıların soruları aynı cevap şıklarına yakınlıkla doldurmalarına neden olabilir. Lakin doğa yanlısı davranışlar özünde pozitif davranışlar olduğundan kavramla uyumlu bir ölçüm oluşmuştur.

Uzun yıllardan beridir psikopatoloji alanında ciddi sağlık yükü olan bozuklukların tedavilerinde farmakoterapi, bilişsel davranışçı terapiler, davranışçı terapiler, bilinçli farkındalık ve yoga gibi birçok farklı teknik denenmiştir (Coffey ve ark. 2010, Hofman 2011, Varambally ve Gangadhar 2016, Yakeley 2018). Geleneksel tedavilerin aksine psikolojik bozuklukların tedavisinde doğa ile temas etme, doğa ile iç içe olma ve doğanın iyileştirici gücünü kullanma fikriyle "yeşil reçete" kavramı ortaya çıkmıştır (Adewuyi ve ark. 2023). Özellikle Avrupa ve Amerika'da psikopatolojilerin ilaç veya uzun süreli psikoterapilerden ziyade yeşil alanlarda zaman geçirme yoluyla tedavi edilebileceğine dair artan sayıda kanıt mevcuttur (Vella ve ark. 2013, Poulsen ve ark. 2015). Psikopatolojilerin tedavilerinin yanında kişilerin doğa ile iç içe olma ve doğa yanlısı davranışlar sergilemeleri ile birçok psikolojik bozukluğun engellenebileceğine dair de ümit verici sonuçlar elde edilmektedir (Stigsdotter ve ark. 2011, Barbett ve ark. 2020). Bu noktada kişilerin daha sık doğa ile temas etmeleri, uzun süreli yeşil alan maruziyeti, doğayı koruyan tutumlar beslemeleri ve doğa yanlısı davranışlar sergilemeleri adına da çalışmalar yapılması gerektiği belirtilmektedir (Lee ve ark. 2011, Vella ve ark. 2023).

İlgili ölçeğimiz, ülkemizde kişilerin doğa yanlısı davranışların ne olduğu, nasıl belirlenebileceği ve ölçülebileceği noktada alan uzmanlarına kolaylıklar sunmaktadır. İnsanlar, doğa yanlısı davranışlar sergilerken hiçbir çaba sarf etmeden doğal ortamlarda olmanın sağladığı psiko-evrimsel kazanımları deneyimleyecek ve sağlam temelli güven duygusu geliştireceklerdir (Ulrich ve ark. 1991). Buna ek olarak yine doğa yanlısı davranışlar sergilerken doğal ortamlarda olmanın kişilerin dağılmış dikkatlerini kolaylıkla toplayabilecekleri ve dikkat becerilerini geliştirebileceklerine beklenti oluşmaktadır (Kaplan ve Kaplan 1989). Tüm bu süreçler göz önüne alındığında, doğa yanlısı davranışların belirlenmesi, teşvik edilmesi ve sağlıklı bir şekilde ölçülmesi süreçlerinin koruyucu ve sağaltıcı ruh sağlığı hizmetleri adına çok önemli bir yerde olduğu düşünülmektedir.

Sonuç

Doğa Yanlısı Davranış Ölçeği, doğayı korumaya çalışan siyasi-politik kişi veya kurumlara destek verme tutumları, vahşi doğayı korumaya yönelik çeşitli davranışların belirlenmesi ve doğal yaşam alanlarının sürdürülebilirliğini destekleyen uygulamaların belirlenmesi noktasında diğer ölçeklerden ayrılmakta ve alan uzmanlarına anlamlı kolaylıklar sunmaktadır. Bizden sonraki araştırmacılara, hâlihazırda var olan ölçüm araçlarının birçoğunun

yetişkin bireyleri merkeze alarak hazırlandığı gerçeği dikkate alınarak, daha güçlü doğa yanlısı kültür oluşturulması amacıyla çocuklara özel ölçüm araçları geliştirilmesi önerilmektedir. Böylelikle çocukların doğayı koruma motivasyonlarının ne düzeyde olduğu belirlenerek yerel ve ulusal bağlamda müdahale programları hazırlanabilecektir. Sonuç olarak, Barbett ve arkadaşları (2020) tarafından İngiltere’de geliştirilen Doğa Yanlısı Davranış Ölçeği Türkçe ‘ye uyarlanması amaçlanan çalışmamızda, toplamda 4 faktörlü yapısının ülkemiz kültüründe de geçerli olduğu bulunmuştur. Güvenirlik ve geçerlilik değerlerine baktığımız zaman ise tüm değerlerin kabul edilebilir seviyede olduğu gözlemlenmiştir. Bu çalışma kapsamında elde edilen tüm bulgular, Doğa Yanlısı Davranış Ölçeğinin kişilerin doğa yanlısı davranışlarının belirlenmesi adına Türkiye’de kullanılabilir geçerli bir ölçek olduğunu göstermektedir.

Kaynaklar

- Abrahms B, Carter NH, Clark-Wolf TJ, Gaynor KM, Johansson E, McInturff A et al. (2023) Climate change as a global amplifier of human-wildlife conflict. *Nat Clim Chang*, 13:224-234.
- Adeuyi FA, Knobel P, Gogna P, Dadvand P (2023) Health effects of green prescription: A systematic review of randomized controlled trials. *Environ Res*, 236:116844..
- Ahuti S (2015) Industrial growth and environmental degradation. *Int Educ Res J*, 1:5-7.
- Ak S (2008) İlköğretim öğretmen adaylarının çevreye yönelik bilinçlerinin bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi (Yüksek lisans tezi). Bolu, Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Alcock I, White MP, Wheeler BW, Fleming LE, Depledge MH (2014) Longitudinal effects on mental health of moving to greener and less green urban areas. *Environ Sci Technol*, 48:1247-1255.
- Allen JB, Ferran JL (1999) Environmental locus of control, sympathy, and pro-environmental, behavior. A Test of Geller’s actively caring hypothesis. *Environ Behav*, 31:338-353.
- Annerstedt M, Währborg P (2011) Nature-assisted therapy: systematic review of controlled and observational studies. *Scand J Public Health*, 39:371-388.
- Arbuthnot J (1977) The roles of attitudinal and personality variables in the prediction of environmental behavior and knowledge. *Environ Behav*, 9:217-232.
- Ardahan F (2012) Etkileyici zekâ ve yaşam doyumunu arasındaki ilişkinin doğa sporu yapanlar günlükte incelenmesi. *Pamukkale Spor Bilimleri Dergisi*, 3:20-33.
- Barbett L, Stuppel EJ, Sweet M, Schofield MB, Richardson M (2020) Measuring actions for nature—development and validation of a pro-nature conservation behaviour scale. *Sustainability*, 12:4885.
- Barrows PD, Richardson M, Hamlin I, Van Gordon W (2022) Nature connectedness, nonattachment, and engagement with nature’s beauty predict pro-nature conservation behavior. *Ecopsychology*, 14:83-91.
- Barut AI, Demir A, Ballıkaya E, Çifçi F (2019) Doğa yürüyüşü ve yamaç paraşütü sporu yapan bireylerin yaşam doyumunu ve öz yeterliklerinin incelenmesi. *Spor Eğitim dergisi*, 3:137-145 .
- Bektaş F, Kural B, Orçan F (2017) Doğaya bağlılık ölçeğinin Türkçe uyarlaması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri dergisi*, 11:77-86.
- Bektaş F, Şirin EF (2018) Yeni çevresel paradigma ölçeği ile dağcıların çevreye yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. *Türk Spor Bilimleri Dergisi*, 1:20-26.
- Bennett JL, Piatt JA, Van Puymbroeck M (2017) Outcomes of a therapeutic fly-fishing program for veterans with combat-related disabilities: A community-based rehabilitation initiative. *Community Ment Health J*, 53:756-765.
- Bollen KA (1989) A new incremental fit index for general structural equation models. *Sociol Methods Res*, 17:303-316.
- Bryman A, Cramer D (2002) *Quantitative Data Analysis with SPSS Release 10 for Windows: A Guide For Social Scientists*. London, Routledge Press.
- Cardinale BJ, Duffy JE, Gonzalez A, Hooper DU, Perrings C, Venail P et al. (2012) Biodiversity loss and its impact on humanity. *Nature*, 486:59-67.
- Chiarle M, Geertsema M, Mortara G, Clague JJ (2021) Relations between climate change and mass movement: Perspectives from the Canadian Cordillera and the European Alps. *Glob Planet Change*, 202:103499.
- Christmas S, Wright L, Morris L, Watson A, Miskelly C (2013) *Engaging people in biodiversity issues. Final report of the Biodiversity Segmentation Scoping Study*, London, UK, Simon Christmas Ltd.
- Ciscar JC, Iglesias A, Feyen L, Szabó L, Van Regemorter D, Amelung B et al. (2011) Physical and economic consequences of climate change in Europe. *Proc Natl Acad Sci USA*, 108:2678-2683.
- Clark C, Paunovic K (2018) WHO environmental noise guidelines for the European region: a systematic review on environmental noise and quality of life, wellbeing and mental health. *Int J Environ Res Public Health*, 15:2400.
- Coffey KA, Hartman M ve Fredrickson BL (2010) Deconstructing mindfulness and constructing mental health: Understanding mindfulness and its mechanisms of action. *Mindfulness*, 1:235-253.
- Çakır B, Karaarslan G, Şahin E, Ertepinar H (2015) Adaptation of nature relatedness scale to Turkish. *Elementary Education Online*, 14:1370-1383.
- DeVellis RF (2017) *Scale Development: Theory and Applications*, 4nd ed. Thousand Oaks, CA, Sage.

- DeVellis RF, Thorpe CT (2021) *Scale Development: Theory and Applications* 5th ed. Thousand Oaks, CA, Sage.
- Drouin M, McDaniel BT, Pater J, Toscos T (2020) How parents and their children used social media and technology at the beginning of the COVID-19 pandemic and associations with anxiety. *Cyberpsychol Behav Soc Netw*, 23:727-736.
- Dunlap RE, Mertig AG (1995) Global concern for the environment: Is affluence a prerequisite? *J Soc Issues*, 51:121-137.
- Dunlap RE, Van Liere KD (1978) The "new environmental paradigm". *J Environ Educ*, 9:10-19.
- Dunlap RE, Van Liere KD, Mertig AG, Jones RE (2000) New trends in measuring environmental attitudes: measuring endorsement of the new ecological paradigm: a revised NEP scale *J Soc Issues*, 56:425-442.
- Durazzo A, Lucarini M, Plutino M, Lucini L, Aromolo R, Martinelli E. et al. (2021) Bee products: A representation of biodiversity, sustainability, and health. *Life*, 11:970.
- Easterling W, Apps M (2005) Assessing the consequences of climate change for food and forest resources: a view from the IPCC. *Clim Change*, 70:165-189.
- Erten S (2005) Okul öncesi öğretmen adaylarında çevre dostu davranışların araştırılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28:91-100.
- Evans, GW, Palsane MN, Lepore SJ, Martin J (1989) Residential density and psychological health: the mediating effects of social support. *J Pers Soc Psychol*, 57:994-999.
- Goldman D, Yavetz B, Pe'er S (2006) Environmental literacy in teacher training in Israel: Environmental behavior of new students. *J Environ Educ*, 38:3-22.
- Gosselin F, Callois JM (2018) Relationships between human activity and biodiversity in Europe at the national scale: Spatial density of human activity as a core driver of biodiversity erosion. *Ecol Indic*, 90:356-365.
- Halofsky JE, Peterson DL, Harvey BJ (2020) Changing wildfire, changing forests: the effects of climate change on fire regimes and vegetation in the Pacific Northwest, USA. *Fire Ecol*, 16:4.
- Harvey C, Sheffield D, Richardson M, Wells R (2022) The impact of a "three good things in nature" writing task on nature connectedness, pro-nature conservation behavior, life satisfaction, and mindfulness in children. *Ecopsychology*, 15:26-36.
- Hines JM, Hungerford HR, Tomera AN (1987) Analysis and synthesis of research on responsible environmental behavior: A meta-analysis. *J Environ Educ*, 18:1-8.
- Hofmann SG (2011) *An Introduction to Modern CBT: Psychological Solutions to Mental Health Problems*. West Sussex, Wiley.
- Hoge E, Bickham D, Cantor J (2017) Digital media, anxiety, and depression in children. *Pediatrics*, 140:76-80.
- Hood M, Baumann O (2024) Could nature contribute to the management of ADHD in children? A systematic review. *Int J Environ Res Public Health*, 21:736.
- Hu LT, Bentler PM (1999) Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Struct Equ Model*, 6:1-55.
- Hughes J, Richardson M, Lumber R (2018) Evaluating connection to nature and the relationship with conservation behaviour in children. *J Nat Conserv*, 45:11-19.
- İpar MS (2018) Turistlerin yeşil otel tercihlerine yönelik algıları, çevreci davranış eğilimleri ve davranışsal niyetlerle ilişkisi (Doktora tezi). Çanakkale, Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Kahyaoglu M, Yetişir M (2015) A phenomenographic study on the concept of nature and alienation of children from nature. *Eğitim ve Bilim*, 40:159-170.
- Kaiser FG, Wölfling S, Fuhrer U (1999) Environmental attitude and ecological behavior. *J Environ Psychol*, 19:1-19.
- Kaplan R, Kaplan S (1989) *The experience of nature: A psychological perspective*. London, Cambridge university press.
- Keldal G (2015) Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği'nin Türkçe formu: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *J Happiness Well-Being*, 3:103-115.
- Kılıç Ç, Kan A (2020) Çevre sorunlarına yönelik tutum ölçeği geliştirme çalışması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20:1676-1690.
- Kotera Y, Lyons M, Vione KC, Norton B (2021) Effect of nature walks on depression and anxiety: A systematic review. *Sustainability*, 13:4015.
- Kline RB (2023) *Principles and Practice of Structural Equation Modeling* 5th ed. London, Guilford Publications.
- Larson JM (2018) A partnership with nature. *Interdiscip J Partnersh Stud*, 5(2):4.
- Lee J, Park BJ, Tsunetsugu Y, Ohira T, Kagawa T, Miyazaki Y (2011) Effect of forest bathing on physiological and psychological responses in young Japanese male subjects. *Public Health*, 125:93-100.
- Lumber R, Richardson M, Sheffield D (2017) Beyond knowing nature: Contact, emotion, compassion, meaning, and beauty are pathways to nature connection. *PloS One*, 12:e0177186.
- Maneesriwongul W, Dixon JK (2004) Instrument translation process: a methods review. *J Adv Nurs*, 48:175-186.
- Mantler A, Logan AC (2015) Natural environments and mental health. *Adv Integr Med*, 2:5-12.
- Maund PR, Irvine KN, Reeves J, Strong E, Cromie R, Dallimer M, Davies ZG (2019) Wetlands for wellbeing: Piloting a nature-based health intervention for the management of anxiety and depression. *Int J Environ Res Public Health*, 16:4413.
- Mc Michael AJ, Woodruff RE, Hales S (2006) Climate change and human health: present and future risks. *Lancet*, 367:859-869.

- Mc Bride O, Murphy J, Shevlin M, Gibson Miller J, Hartman TK, Hyland P et al (2020) Monitoring the psychological impact of the COVID-19 pandemic in the general population: an overview of the context, design and conduct of the COVID-19 Psychological Research Consortium (C19PRC) Study. *PsyArXiv*, doi:10.31234/osf.io/wxe2n.
- Mehta C, Gandhi K, Patel Y (2022) Climate change: correlation between fossil fuel emission and children's health. In *Environment Conservation, Challenges Threats in Conservation of Biodiversity* (Eds M Barwant, VK Manam, AK Nakkella):213-221. Tamilnadu, India, Scieng Publications 213-221.
- Migliarese NL (2008) *Researching the Child-Nature Connection*. California, California State Parks.
- Mittal I, Gupta RK (2015) Natural resources depletion and economic growth in present era. *SOCH- Mastnath Journal of Science and Technology*, 10:24-28
- Moshagen M, Bader M (2023) General power analysis for structural equation models. *Behav Res Methods*, 56:2901-2922.
- Nisbet EK, Zelenski JM, Murphy SA (2011) Happiness is in our nature: Exploring nature relatedness as a contributor to subjective well-being. *J Happiness Stud*, 12:303-322.
- Nisbet EK, Zelenski JM, Murphy SA (2009) The Nature Relatedness Scale: Linking individuals' connection with nature to environmental concern and behavior. *Environ Behav*, 41:715-740.
- Nordlund AM, Garvill J (2002) Value structures behind pro-environmental behaviors. *Environ Behav*, 34:740-756.
- Perrin JL, Benassi VA (2009) The connectedness to nature scale: A measure of emotional connection to nature? *J Environ Psychol*, 29:434-440.
- Poulsen, DV, Stigsdotter UK, Refshage AD (2015) Whatever happened to the soldiers? Nature-assisted therapies for veterans diagnosed with post-traumatic stress disorder: A literature review. *Urban For Urban Green*, 14:438-445.
- Prévoit AC, Cheval H, Raymond R, Cosquer A (2018) Routine experiences of nature in cities can increase personal commitment toward biodiversity conservation. *Biol Conserv*, 226:1-8.
- Pritchard A, Richardson M, Sheffield D, McEwan K (2020) The relationship between nature connectedness and eudaimonic well-being: A meta-analysis. *J Happiness Stud*, 21:1145-1167.
- Richardson M, Passmore HA, Barbett L, Lumber R, Thomas R, Hunt A (2020) The green care code: How nature connectedness and simple activities help explain pro-nature conservation behaviours. *People Nat (Hoboken)*, 2:821-839.
- Rogerson M, Barton J, Bragg R, Pretty J (2017) *The health and wellbeing impacts of volunteering with the wildlife trusts*. Essex, Colchester.
- Rosseel Y (2012) Lavaan: An R package for structural equation modeling. *J Stat Softw*, 48:1-36.
- Sahlin E, Ahlborg Jr G, Tenenbaum A, Grahn P (2015) Using nature-based rehabilitation to restart a stalled process of rehabilitation in individuals with stress-related mental illness. *Int J Environ Res Public Health*, 12:1928-1951.
- Sarıçam H, Şahin SH (2015) Doğayla ilişkili olma ölçeğinin ilk psikometrik bulguları ve öz-aşkınlıkla ilişkisi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8:267-280.
- Schäfer A (2014) Technological change, population dynamics, and natural resource depletion. *Math Soc Sci*, 71:122-136.
- Schermelleh-Engel K, Moosbrugger H, Müller H (2003) Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods Psychol Res Online*, 8:23-74.
- Schwarzer R, Jerusalem M (1995) Generalized Self-Efficacy scale. In *Measures in Health Psychology: A User's Portfolio. Causal and Control Beliefs* (Eds J Weinman, S Wright, M Johnston):35-37. Windsor, UK, NFER-NELSON.
- Steg L (2023) Psychology of climate change. *Annu Rev Psychol*, 74:391-421.
- Steg L, De Groot, JI (2018) *Environmental Psychology: An Introduction*. Hoboken, Wiley.
- Tennant R, Hiller L, Fishwick R, Platt S, Joseph S, Weich S et al. (2007) The Warwick-Edinburgh mental well-being scale (WEMWBS): Development and UK validation. *Health Qual Life Outcomes*, 5:1-13.
- Timur S, Yılmaz M (2013) Çevre davranış ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması. *Gazi üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33:317-333.
- Uldall SW, Poulsen DV, Christensen SI, Wilson L, Carlsson J (2022) Mixing job training with nature-based therapy shows promise for increasing labor market affiliation among newly arrived refugees: results from a Danish case series study. *Int J Environ Res Public Health*, 19:4850.
- Ulmer JM, Wolf KL, Backman DR, Trethewey RL, Blain CJ, O'Neil-Dunne JP et al. (2016) Multiple health benefits of urban tree canopy: The mounting evidence for a green prescription. *Health Place*, 42:54-62.
- Ulrich RS, Simons RF, Losito BD, Fiorito E, Miles MA, Zelson M (1991) Stress recovery during exposure to natural and urban environments. *J Environ Psychol*, 11:201-230.
- Varambally S, Gangadhar BN (2016) Current status of yoga in mental health services. *Int Rev Psychiatry*, 28:233-235.
- Vella EJ, Milligan B, Bennett JL (2013) Participation in outdoor recreation program predicts improved psychosocial well-being among veterans with post-traumatic stress disorder: A pilot study. *Mil Med*, 178:254-260.
- Vella EJ, Lyman T, Lovering T (2023) Pilot study: the effects of a mountain wilderness experience on combat veteran psychosocial wellness. *Mil Behav Health*, 11:54-65.
- Vining J, Ebreo A (1990) What makes a recycler? A comparison of recyclers and nonrecyclers. *Environ Behav*, 22:55-73.
- Yakeley J (2018) Psychoanalysis in modern mental health practice. *Lancet Psychiatry*, 5:443-450.
- Yeşilay A, Schwarzer R, Jerusalem M (1996) Turkish adaptation of the General Perceived Self-Efficacy Scale. <https://userpage.fu-berlin.de/%7Ehealth/turk.htm>. (Accessed 03.11.2006)

- Young J, Watt A, Nowicki P, Alard D, Clitherow J, Henle K et al. (2005). Towards sustainable land use: identifying and managing the conflicts between human activities and biodiversity conservation in Europe. *Biodivers Conserv*, 14:1641-1661.
- Zelenski JM, Nisbet EK (2014) Happiness and feeling connected: The distinct role of nature relatedness. *Environ Behav*, 46:3-23.
- Zelenski JM, Dopko RL, Capaldi CA (2015) Cooperation is in our nature: Nature exposure may promote cooperative and environmentally sustainable behavior. *J Environ Psychol* 42:24-31.
- Zhang X, Zhang X, Chen X (2017) Happiness in the air: How does a dirty sky affect mental health and subjective well-being? *J Environ Econ Manage*, 85:81-94.

Yazarların Katkıları: Çalışmaya önemli bir bilimsel katkı sağlandığı ve makalenin hazırlanmasında veya gözden geçirilmesinde yardımcı olunduğu tüm yazar(lar) tarafından beyan edilmiştir.

Danışman Değerlendirmesi: Dış bağımsız

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Finansal Destek: Bu çalışma için finansal destek alındığı beyan edilmemiştir.

Authors Contributions: The author(s) have declared that they have made a significant scientific contribution to the study and have assisted in the preparation or revision of the manuscript

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: No conflict of interest was declared.

Financial Disclosure: No financial support was declared for this study.

Ek 1. Doğa Yanlısı Davranış Ölçeği Türkçe Formu

Doğa Yanlısı Davranış Ölçeği

Aşağıda sizi tanımlayan ya da tanımlamayan birçok ifade bulunmaktadır. Lütfen her bir ifadenin yanına, o ifadenin size tanımlama düzeyini dikkate alarak, o ifadeye katılıp katılmadığınızı belirtmek için 1(hiç katılmıyorum) ile 7 (tamamen katılıyorum) arasında bir rakam yazın.*

		1	2	3	4	5	6	7
1.	Doğa koruma konuları ile ilgili yerel konsey/yerel yönetim toplantılarına katılırım.							
2.	Yerde çöp gördüğümde toplarım							
3.	Doğanın korunmasında karşılaşılan sorunlarla ilgili yerel yöneticilerle iletişime geçerim.							
4.	Yerel seçimde ya da referandumda doğayı veya doğal hayatı koruyan kişilere ve/veya yasalara oy veririm.							
5.	Seçimlerde doğanın korunması konusunda etkili politikalar öneren partilere oy veririm.							
6.	Bahçem olsaydı tozlaşma dostu bitkiler dikerdim.							
7.	Bahçem olsaydı çiçeklenme mevsimi farklı olan bitkiler dikerdim.							
8.	Bahçem olsaydı yerli bitkiler dikerdim.							
9.	Bahçem olsaydı meyve veren bitkiler yetiştirirdim.							
10.	Doğayı koruma ile ilgili çalışmalar yapan derneklerde doğal yaşam alanının yönetiminde gönüllü olurum.							
11.	Doğayı koruyan derneklerde yukarıdaki maddelerde bahsedilmeyen bir alanda gönüllüyüm (bağış toplama, eğitim gibi).							
12.	Çevreyi temizleme organizasyonlarına katılırım.							
13.	Doğa koruma çabalarını destekleyen kampanyaları imzalarım.							
14.	Yaban hayatı için bozulmamış/tahrip edilmemiş alan bırakırım.							
15.	Kuşların üreme döneminde yuvalarını dağıtmam, zarar vermem. (Mart, temmuz arası)							
16.	Böcek öldürücü ilaç kullanmaktan kaçınırım.							
17.	Yaban hayatı tarafından ev/barınak olarak kullanılabilir kütük yığınları veya diğer malzemeleri bırakırım.							
18.	Kuşlar gibi vahşi canlıları beslerim.							

Not. Bu ölçek sadece etik ilkelere uymak kaydıyla bilimsel araştırmalarda kullanılabilir. Referans verdiğiniz sürece ölçeğin kullanımı için herhangi bir izin gerekmez.

Ölçeğin Puanlaması

Ölçekte toplam puan kullanılmamaktadır, alt ölçeklerde ortalama puan hesaplanmaktadır. Ters kodlanan madde yoktur. Her madde için birden yediye kadar bir puan verilecektir.

Dört alt ölçek vardır:

1. Bireysel faaliyet (Madde 1, 2, 3, 4, 5)
2. Bitki ekimi (Madde 6, 7, 8, 9),
3. Kolektif faaliyet (Madde 10, 11, 12, 13),
4. Yaban hayatı (Madde 14, 15, 16, 17, 18)

Güvenilirlik (Cronbach's α) skorları

Total = ,85

Bireysel faaliyet (Madde 1, 2, 3, 4, 5) = ,73

Bitki ekimi (madde 6, 7, 8, 9) = ,86

Kolektif faaliyet (Madde 10, 11, 12, 13) = ,71

Yaban hayatı (Madde 14, 15, 16, 17, 18) = ,61